

Minnestund over de falne ved Krigsminnesmerket i Moe-parken 8/5 - 11.

Kjære Frammøtte!

Det er en fredelig dag i Moe-parken: En rolig søndags ettermiddag, i en harmonisk småby – i verdens kanskje aller beste land. Det er vår – naturen våkner til liv igjen etter en lang vinter. Det spirer og gror også i et vakkert vårvær – i det som mange mener en den fineste av alle årstider. Det er nå vi har Innherred og Verdal på sitt beste!

Kontrasten er dermed stor til årsaken til at vi er samlet her i Moe-parken i dag.

I 1940 var nok våren i Europa, i Norge og også her i Verdal preget av helt andre tanker enn de vi gjør oss i dag. Det var krig – det hadde vært storkrig siden høsten 1939. For andre gang på vel 20 år stod Europas stormakter mot hverandre på slagmarken. Framtida var uviss – denne gangen kunne det bli aldeles forferdelig!

Minnene fra forrige gang var ferske, storparten av Europas innbyggere hadde selv opplevd Storkrigens redsler i en eller annen form bare få år tidligere. Første verdenskrig fra 1914 – 1918 var bare 20 år unna. 20 år er ikke lenger bak enn til 1991, for å ta det opp til vår egen tid.

Kontrasten mellom Europa og Norge er likevel stor: Det var altså slik at vi må 130 år tilbake for å finne forrige gang det var aktive krigshandlinger på det *norske* fastlandet. Våren 1940 levde det ingen nordmenn som hadde opplevd krigshandlinger i heimlandet. Heller ikke deres foreldre eller deres besteforeldre hadde slike erfaringer. Krig og alle krigens redsler var altså noe som hørte andre land til – det var ikke slik hos oss! Som nasjon var vi nok temmelig naive – og dermed temmelig dårlig forberedte i 1940.

Våren 1940 er våren da alle nordmenn trekkes brutalt ut av denne ”Tornerosesøvnene.” Da forsvant ” Den norske uskylden, ” sier en av våre kjente historikere og refererer åpenbart til 9.april og det tyske overfallet på landet vårt. I ukene som fulgte skulle de tyske soldatene rykke fram fra de storbyene og flyplassene de var landet på for på denne måten ta kontroll etter hvert over hele landet og ikke minst over all viktig infrastruktur. Denne framrykningen skulle stedvis møte mye motstand utover våren i 1940.

Det er dette som er den dystre bakgrunnen bak kampene på Verdalsøra halvvegs ut i april dagene i 1940, her vi nå står. Det var her de falt, de fleste av dem som har sitt navn på denne Minnebautaen. De falt i en høyst ulik kamp mot tyske elitetropper, mot Det 3.Rikets veteraner fra Polen-felttoget fra høsten før. Våre styrkers oppgave var å holde de to viktige bruene over Verdalselva, for på denne måten å forsinke den tyske framrykningen så lenge som mulig. 7 av de 11 navnene på minnetavlen er knyttet til disse dramatiske hendelsene. De øvrige 4 er verdalinger som falt på grunn av krigshandlinger ellers i Norge, eller i ett tilfelle seinere i krigen her i Verdal.

Aprildagene for 71 år siden var altså dramatiske også her i kommunen, det er det ingen tvil om – både for sivilbefolkningen, som for en stor del var evakuert fra store deler av Øra, men mest, selvfølgelig, for de stridende og deres familier.

På denne måten skjedde innledningen til 5 lange krigsår også i vårt fredelige lokalsamfunn, 5 år som preget sin generasjon mer enn noen annen tidsperiode i deres liv. Vi som er født etter krigen har vel aldri gjennomlevd en femårsperiode som kollektivt har preget oss tilsvarende.

Så er det altså slik at dette årets og framtidens 8. maimarkeringer ikke bare er tenkt å dreie seg om 2. verdenskrig. Fra regjeringen og forsvarsministeren har det gått ut en sterk henstilling om at 8. mai også skal markeres som *vår nasjonale veterandag*. Regjeringen ønsker med dette å heve fokuset på ivaretagelsen og synliggjøringen av norsk personell som har deltatt i ulike utenlandsoperasjoner opp gjennom årene. Regjeringens siktemål er altså at frigjøringsdagen 8. mai dette året skal være innledningen på en årvisst og profilert markering av innsatsen til våre veteraner fra høyst ulike konfliktområder i en hel rekke av verdens land.

Jeg tror regjeringen har fattet en klok beslutning. Den vil bidra til å minne oss alle om at den fred og den frihet vi selv her i landet har så lett for å ta for gitt på ingen måte er en selvfølge i alle deler av verden. Den "nye" 8. maimarkeringen vil også minne oss om at verden stadig blir mindre – i reisetid og dermed i opplevd avstand, men også kulturelt, teknologisk, nyhetsmessig, politisk, økonomisk... - ikke minst gjennom innvandring, gjennom vår asyl – og flyktningepolitikk.... I sum er resultatet av denne årelange utviklingen at alle land og folkeslag og dermed også det enkelte menneske på mange vis mer og mer blir en del av det samme store fellesskapet.

I hvor stor grad berører dette vårt eget lokalsamfunn? Har så mange av verdalinger deltatt i slike operasjoner utenlands i tidsrommet etter 2. verdenskrig?

Dette spørsmålet kan trygt besvares med et klart ja. Forbausende mange, vil nok flere av oss si. Vi vet at en god del verdalinger deltok i de ulike Tysklandsbrigadene i de første årene etter at 2. verdenskrig var slutt, vi vet at flere verdalinger har deltatt i ulike operasjoner i Midt – Østen, for eksempel i Gaza rundt 1960.

I tillegg til dette får vi altså bekreftet fra Vernepliktsverkets internasjonale tjeneste at det pr. i dag er bosatt over 50 personer i Verdal kommune som har deltatt i ulike konfliktområder fra UNIFIL – styrken i 1978 og fram til i dag. Verdalinger har deltatt i operasjoner i Libanon, i Somalia, i Bosnia, i Kosovo, i Makedonia, i Midt – Østen, i Egypt, i Etiopia, i Eritrea, i tidligere Jugoslavia, i Tsjad, i India, i Pakistan, i Sierra Leone og i Afghanistan.

Verden har blitt mindre! Vi er en del av den. Det er svært riktig av Verdal kommune lojalt å følge opp regjeringens beslutning om å utvide de årlige 8. maimarkeringene – slik vi gjør det i dag.

Så i år utvider vi altså den lange tradisjonen som ligger bak denne årlige bekransningen den 8. mai av Minnebautaen her i Moe-parken, midt i kampområdet. Steinen ble avduket 8. mai 1984, etter initiativ fra Motstandsgruppa 1940-45, i forkant av det da tilstundende 40-årsjubileet for fredsslutningen i 1945. Dette er en viktig tradisjon å ta vare på, det folk som mister sin historie mister også sin sjel!

Det er en stor ære for meg som Ordfører i Verdal å legge ned kommunens minnekrans over falne verdalinger under 2. verdenskrig. Aasta Kvålen Eklo leste sin egen prolog ved

avdukingen 8.mai 1984. Jeg har gjort det til en tradisjon å gjøre hennes ord til mine ved denne anledningen:

”Eit folk som vil leve må stride
lekamleg, åndeleg, aldri gi tapt,
og slik vart Noreg skapt.
Vi takkar i tanke og ord
det som dei gav for landet,
some gav alt – dei gav livet,
ein kan ikkje meire gje.”

- ” ein kan ikkje meire gje.....” - Det var dette det dreide seg om, i aprildagene for 71 år siden, da krigens brutalitet veltet inn over oss i vår egen heimkommune.

Det er med stor respekt jeg legger ned denne kransen over falne verdalinger under 2.verdenskrig.

Takk for oppmerksomheten!